

3. Наративні психотехнології / [Чепелева Н. В., Смульсон М. Л., Шиловська О. М., Гуцол С. Ю.]. – К. : Главник, 2007. – 144 с. – (Серія “Психологічний інструментарій”).
4. Проблеми психологічної герменевтики : монографія / [Чепелева Н. В., Титаренко Т. М., Смульсон М. Л. та ін.]. – К. : Міленіум, 2004. – 276 с.
5. Проблемы психологической герменевтики / [Чепелева Н. В., Титаренко Т. М., Смульсон М. Л. и др.]. – К. : Изд-во Нац. пед. ун-та им. Н. П. Драгоманова, 2009. – 382 с.
6. Соціально-психологічні чинники розуміння та інтерпретації особистого досвіду / [Чепелева Н. В., Титаренко Т. М., Смульсон М. Л. та ін.]. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 255 с.
7. *Чепелева Н. В.* Общая характеристика нарративной психологии / Н. В. Чепелева // Проблемы психологической герменевтики. – К., 2009. – С. 127–134.
8. *Чепелева Н. В.* Теоретичні засади наративної психології / Чепелева Н. В., Смульсон М. Л., Шиловська О. М., Гуцол С. Ю. // Наративні психотехнології / Н. В. Чепелева. – К., 2007. – С. 3–37. – (Серія “Психологічний інструментарій”).

© Зарецька О. О.

В. В. Посохова

ОГЛЯД ПРАКТИК СПІЛКУВАННЯ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Здійснено огляд практик спілкування, що існують у мережі Інтернет. Виділено такі комунікативні практики, як спілкування в соціальних мережах та похідних від них соціальних онлайн-іграх, ведення блогів, участь у форумах. Проаналізовано специфіку існуючих інтернет-сервісів та особливості взаємодії між користувачами віртуального простору.

Ключові слова: блог, інтернет-сервіси, користувач, соціальні мережі, форум.

Рассмотрены практики общения, существующие в сети Интернет. Выделены такие коммуникативные практики, как общение в социальных сетях и производных от них социальных онлайн-играх, ведение блогов, участие в форумах. Проанализированы специфика существующих интернет-сервисов и особенности взаимодействия между пользователями виртуального пространства.

Ключевые слова: блог, интернет-сервисы, пользователь, социальная сеть, форум.

The practices of communication that exist on the Internet are considered. The communicative practices as a social networking, social online

games, blogging, and forums participating are allocated. Specific existing online services and features of the interaction between users of the virtual space are analyzed.

Key words: blog, Internet services, users, social networking, forum.

Проблема. За висловом Антуана де Сент-Екзюпері, єдина справжня розкіш – це розкіш людського спілкування [8]. Олексій Ухтомський наголошував на важливості та значущості пошуку гідного співрозмовника, здатного збагатити життя емоційно та духовно: зумій побудувати та заслужити собі співрозмовника, якого ти хотів би! [9]. Та з появою соціальних інтернет-сервісів спілкування стало для людства вже не розкішшю, а засобом взаємодії.

Мета статті: розглянути найбільш поширені практики інтернет-спілкування; проаналізувати особливості існуючих у мережі інтернет-сервісів, а відтак взаємодії між користувачами віртуальних ресурсів.

Спілкування в інтернет-мережі на початку свого існування було сповнено чогось невідомого, таємничого, такого, що лякало і, разом з тим, зацікавлювало, захоплювало. Прилучаючись до віртуальної комунікації, користувачі передусім йшли за модною тенденцією спілкування, опосередкованого комп'ютерними технологіями, та проходили свого роду перевірку на спроможність діяти в зовсім інших умовах, за новими правилами. За відносно короткий проміжок часу віртуальний інтернет-простір перетворився на потужну комунікаційну мережу, що поєднує між собою користувачів у всьому світі та звернення до послуг якої стало цілком природним і звичним явищем.

Інтернет дає можливість знайомитися з величезною кількістю людей, обирати собі співрозмовників та спілкуватися на будь-які теми, не докладаючи для цього багато зусиль. Стаючи членом мережевої спільноти користувач має можливість приєднуватися до груп зі спільними інтересами, брати участь у дискусіях, розширювати коло знайомих, навіть не виходячи за межі своєї домівки, презентувати власні ідеї, досягнення, таланти, одним словом, “спілкуватися з акцентом на продуктивності” [7].

Віртуальну реальність розглядають сьогодні як концептуалізацію революційного рівня розвитку техніки і технологій, що будуються на мережевому принципі організації та дають змогу відкривати й створювати нові виміри інформаційної культури в суспільстві. З'являються віртуальні спільноти, які утворюються й функціонують в інтернеті, ставлячи за мету ефективно самоздійснення користувачів не лише в межах віртуального простору, а й поза ними. Такі спільноти можуть об'єднуватись у мережеві структури і за спільними інтересами.

Прагнення людей постійно взаємодіяти зі світом за допомогою високих технологій знаходить своє відображення в мистецтві. З'являються нові проекти, метою яких є привернення уваги до того, наскільки важливим стало для людства життя, що існує on-line, та власне світ інформаційних технологій, який став невід'ємною частиною нашого існування. Арт-проект німецького художника Арама Бартолла "Dead Drops" був спрямований, наприклад, на створення офлайнової мережі вільного обміну даними між незнайомими людьми. Для цього Бартолл вмурував у стіни кількох будинків Нью-Йорка флеш-носії інформації, підключитися до яких міг кожен охочий [2].

Безперервний інформаційний потік, його обсяг та поширення задають нові параметри таким процесам, як старіння та оновлення інформації. Ф. Хемміт у своїй праці "Віртуальна реальність" аналізує можливість подальших змін віртуального середовища у зв'язку з удосконаленням комп'ютерного програмного забезпечення. Уже сьогодні розвиток "software" поліпшує навігацію користувачів до рівня "злиття" останніх з персональним комп'ютером завдяки технічно сконструйованому, інтерактивному середовищу та спеціальному обладнанню (3D-окуляри, спеціальні костюми) [10].

З позиції парадигми символічного інтеракціонізму соціальна взаємодія є процесом повсякденного спілкування, завдяки якому людство створює реальність. Сьогодні впевнено можна говорити, що, спілкуючись у мережі, користувачі створюють інформаційну реальність. Світ гіперреального надає нам можливість гіперспілкування, пропонує для цього безліч варіантів. Найпопулярнішими та найпоширенішими інтернет-сервісами на сьогодні є соціальні мережі, похідні від них соціальні онлайн-ігри, блоги, форуми та чати, що постійно удосконалюються, змінюються, кількісно збільшуються та розгортаються в комунікативних практиках.

Якість послуг, що надаються соціальними веб-сервісами, зазнала істотних змін з моменту появи першої соціальної мережі "Classmates.com", головною метою якої був пошук однокласників і старих друзів. Відтак з'явилися тематичні соціальні мережі, що об'єднували користувачів відповідно до їхніх уподобань та інтересів. Найпопулярнішою загальнотематичною соціальною мережею у світі є наразі "MySpace", що відіграє важливу роль у західній культурі. Свої сторінки в ній мають музиканти, митці, письменники. "Facebook", "Connect" та їхній російський аналог "Вконтакте" (третій за відвідуваністю сайт в Україні) також мають неабияку популярність, надаючи користувачам можливість обміну особистими даними і мультимедійним ресурсом, музикою, фото. "Однокласники" дають змогу відшука-

ти однокласників чи однокурсників, відновити втрачені зв'язки, по-знайомитися з новими людьми.

Не так давно Google запустила власну соціальну мережу “Google+” (Google Plus), ключовою особливістю якої стали “Circles” – кола друзів, яких відтепер стало можливим розподілити за так званими колами – відповідно до спілкування в реальному житті; “Hangouts” – відеоконференції (відеочати можна влаштовувати одразу з кількома колами друзів, у яких може бути не один і не два контакти), і “Sparks”, у якому відображаються рядки з посиланнями від друзів (посилання на статті, лайки (коментарі)). Такі мережі, як “Мое коло”, “Linkedin”, розраховані на пошук ділових контактів. Оскільки сайти акумулюють у собі величезну базу контактів і профілів, з яких можна дізнатися багато чого про людину та її уподобання, головною метою цих сайтів є підтримання спілкування та надання користувачам корисної інформації. Зазначимо, що в середньому люди проводять у соціальних мережах від 7 до 10,7 годин на місяць [5].

Отже, практика спілкування в соціальних мережах набула неабиякої популярності завдяки тому, що користувачі дістали можливість будувати інакший, новий рівень комунікації. Спілкування в межах віртуального простору долучає до процесу комунікації будь-якої миті. Перебування на зв'язку в спільному віртуальному просторі дає відчуття постійної присутності Іншого, позбавляє самотності, про що нагадує рядок появи на сайті гостей і друзів.

Останнім часом поняття дружби активно розвивається саме завдяки соціальним мережам. “Не виключена можливість, що поряд з другом дитинства незабаром з'явиться “друг у Facebook” [1]. Ми часто повертаємося думками до віртуальних друзів, до необтяжливого, легкого спілкування, яке, утім, не є поверховим, незначущим: “Віртуальність, безпечна віддаленість, неочікувані зізнання, які, проте, ні до чого не зобов'язують, інтимні подробиці в текстах, які вони відстукували на клавіатурі своїх комп'ютерів, невдовзі можуть стати нагадуванням про незвичайний флірт, що є зародженням справжнього зв'язку. Небезпечного зв'язку” (цит. за: [4, с. 243]). Практика віртуальної комунікації в соціальних мережах висуває, утім, і ряд певних зобов'язань.

Розширюючи коло знайомств, ми не лише не зменшуємо, а навпаки, збільшуємо свою відповідальність за прийняття певних рішень і заяв, розмішених на особистій сторінці. Яскравим прикладом тут може бути досвід подолання агорафобії американською письменницею Арлін Прессер. У своєму відеозверненні вона повідомила про свій намір вирушити в подорож задля того, щоб зустрітися з кожним зі своїх 325 “Facebook-друзів”, про що постійно розповідала у своєму блозі. Цей

проект набув неабиякої популярності в інтернеті; на його основі в подальшому було знято документальний фільм “FacetoFacebook” [1].

Цей далеко не єдиний приклад яскраво демонструє значущість усього, що відбувається в межах віртуального простору, і того, який вплив це має на конструювання особистістю свого життя. Користувачі соціальних мереж отримують можливість усвідомити свої страхи і бажання, програти певні сценарії свого життя – та навіть вплинути на особисті стосунки, що існують у реальному житті, або взагалі припинити їх, змінивши статус у своєму акаунті (особистій сторінці). Це дає можливість працювати над своїми стосунками, моделювати, поглиблювати їх. Практика спілкування в соціальних мережах допомагає людям бути більш щирими і відвертими: ми спілкуємося на будь-які теми, ділимося різними думками, вчимося пізнавати себе завдяки необмеженій комунікації, за фізичної відсутності демонструємо власні смаки та захоплення, не боячись при цьому невдоволення чи осуду з боку інших.

На думку Лоїка Роша, для дружби в класичному розумінні необхідна тілесність. Важливими є погляд, обійми, фізична присутність, а не лише обмін інформацією (див.: [1]). Проте реалії нашого життя свідчать про інше. Нам стало зручніше спілкуватися за допомогою сервісів віртуального світу, про що говорять кадри з фільму “RU There”, головні герої якого переживають справжні емоції в межах гри “Second Life”.

Зауважимо, що саме соціальні мережі стали платформою для створення соціальних онлайн-ігор. Чи не найпопулярніша з-поміж них сьогодні – “Second Life” (“Друге життя”) [12]. Під час цієї гри гравці дістають можливість “відчувати справжні емоції, спілкуючись із реальними людьми, що діють у віртуальному просторі у вигляді аватарів, заробляти та витратити справжні гроші, здобувати освіту, відвідувати лінгвістичні курси, концерти, виставки, стежити за місцевими новинами (розробленими агентством “Reuters” для учасників) – та навіть поховати свого аватара на інтернет-цвинтарі, якщо з якихось причин виникає бажання припинити гру. Одним словом, практикуючи програвання певної ролі, гравці живуть “повноцінним” віртуальним життям навіть не в межах гри, а точніше навіть буде сказати, у віртуальному просторі. “Second Life” пропонує цілком традиційне проведення часу тільки у віртуальному просторі”, – зазначає керівник порталу онлайн-ігор Є. Маурус (цит. за: [12, с. 137]). Але що ж є основною причиною того, що люди прагнуть жити ще одним, віртуальним, життям?

На думку М. Стора, більшість із тих, хто занурюється у віртуальний простір, намагаються відшукати себе, розкрити грані власної

індивідуальності, які зазвичай заперечуються (див.: [12]). К. Кадієва наголошує на тому, що віртуальне життя здатне доповнити життя реальне, розвинути певні якості для ефективного самоздійснення (див.: [13]). Створюючи альтернативний варіант власного “Я”, користувачі отримують можливість відчувати свободу від повсякденних обмежень, позбутися комплексів, пов’язаних із зовнішністю, віком, соціальним статусом, і натомість набути впевненості, розкнутості тощо. У віртуальному світі всі стримувальні чинники втрачають свою силу [10; 12].

Ще одним явищем, яке демонструє різнобарвність практик мережевого спілкування, є блог (від англ. blog, weblog – “мережевий щоденник”). Це веб-сайт, що конструюється шляхом оновлення текстової (постів) та мультимедійної інформації, яка постійно змінюється і яку можуть коментувати інші блогери, що й робить ці щоденники не особистими, а публічними. Наразі загальна кількість блогів в Україні становить понад 500 тисяч, і ця цифра подвоюється щороку [11; 14]. На думку К. Кадієвої, сьогодні можна говорити про появу нової форми “спілкувального” індивідуалізму (див: [13]).

Нові записи блогу його читачі отримують за допомогою рядків новин, маючи можливість обирати для себе те, що збігається з колом їхніх інтересів. Блог може бути як авторським (веде одна особа), так і колективним (кілька авторів). Спілкуючись у мережі, ми можемо говорити про себе, аналізувати своє життя. “Ми розуміємо, що потребуємо інших, для того щоб краще зрозуміти себе” (цит. за: [14, с. 87]). Практика створення та написання онлайн-щоденника надає блогерам можливість самопізнання, глибшого розуміння себе та свого місця в житті, що сприяє ефективному конструюванню життя в цілому. Описуючи своє життя, особистість має нагоду досягнути його шляхом проведення детального, поступового аналізу, що сприяє успішному самоздійсненню. “Блог допомагає перетворити своє життя на те, чим слід поділитися з іншими, що може їх надихнути” [там само, с. 86].

Найчастіше блоги поділяються за тематикою: *персональні* (“Живий Журнал”), у яких головним чином наводяться записи про особисте життя автора, власні розповіді та спостереження, і *тематичні* (твітер), де простежується чітка тематика, наприклад, блог про подорожі, книги, музику. Існує особливий вид мережевого щоденника – “блог життєвих планів” [11]. Автори блогів ведуть хроніку важливих подій свого життя. Демонструючи готовність змінити щось у своєму житті на краще, як то відмовитися від згубної звички, знайти або змінити роботу, одружитись чи, навпаки, подати на розлучення, особистість стає головним героєм свого життєвого сценарію, героєм, якого підтримують, за якого переживають і за яким спостерігають інші учас-

ники, що сприяє вдалому виконанню запланованого. Блог стає не лише засобом підтримки, а й перетворюється на джерело самоповаги.

Взаємодіючи між собою, дискутуючи на різні животрепетні теми, блогери створюють потужний ресурс, здатний вплинути на життя не лише користувачів “блогосфери”, а й тих, хто перебуває поза її межами. Активне конструювання користувачами віртуальної реальності стало можливим завдяки пошуку спільного контенту. Основна увага інтернет-спільноти зосереджується відтак на внеску кожного користувача в досягнення спільних цілей, цінностей та спілкування. У мережевому просторі блогери об’єднуються у спільноти, щоб допомогти іншим: безпритульним, літнім людям, дитячим будинкам.

Переважає більшість користувачів звертається до блогів, аби поділитися своїм досвідом, подіями, почуттями, і саме це стає причиною їхньої шаленої популярності у віртуальному та реальному світі. Прикладом можуть бути американець Майкл Барнетт, який став відомим завдяки описові всього, що відбувалося під час урагану Катрина; Брук Бузі, відома в блогосфері як Д’ябло Коуді, що стала сценаристкою та отримала “Оскар” за власний фільм після того, як протягом року вела популярний блог, присвячений особистому досвіду в стриптизі, і на підставі якого в подальшому був написаний сценарій; Таві Джейнсон, що стала найпопулярнішим автором блога, присвяченого моді, завдяки відвертому та незалежному погляду на модні тенденції [3].

У світі гіперреального люди прагнуть реальності автентичної, справжніх почуттів, переживань, щирості, справжності, саме тому відвертість привертає увагу, незалежна думка стає вагомою та викликає довіру. Реальність перетворюється на гру, віртуальність натомість набуває рис реального, уможлиблюючи вільне самовираження. Люди не бояться демонструвати себе такими, якими вони є, а навпаки, отримують від цього задоволення і визнання.

Як бачимо, контент, що виникає в процесі активного “блоготворення”, здатен змінити життя не лише тих, хто його створює, а й тих, хто ним активно користується. Аналітична група з дослідження поведінки користувачів “Customer Insight Group” від “New York Times” нещодавно провела трифазне дослідження, що дістало назву “Психологія шерінгу”. Його метою стало визначення мотивації людей, яка керує їхнім рішенням поділитися чимось з іншими людьми on-line [6]. У ході дослідження було виявлено такі мотиви: виділитися з натовпу, будувати і підтримувати стосунки, самореалізуватися (просувати на ринку бізнес або бренди), надавати іншим цінний і розважальний контент. Дослідження виявило шість типів користувачів, які діляться контентом в он-лайн.

Альтруїсти – готові допомогти, надійні і турботливі. Багато альтруїстів діляться матеріалами за допомогою e-mail і передають інформацію з посиланнями через різноманітні сервіси. До типових альтруїстів можна віднести того, хто надсилає оголошення про роботу своєму безробітному другу чи медичну статтю хворому родичу.

Кар'єристи – активні веб-користувачі, які швидко зрозуміли цінність соціальних мереж. Вони використовують сайти типу LinkedIn і FaceBook для розвитку професійного профілю і ділових відносин. Деякі з них знаходять роботу через он-лайн (контрактні проекти).

Стиляги – молоді, популярні, креативні користувачі, які вважають справою честі бути на піку технологій. Вони рідше пишуть e-mail листи, надаючи перевагу більш новим і швидким способам спілкування, таким як sms, Twitter чи Skype.

Бумеранги – діляться контентом, щоб підняти свою самооцінку і дізнатися про реакцію інших. Озброєні інформацією, “бумеранги” використовують соціальні мережі Twitter і Facebook для публікації філософських питань та коментарів, залучаючи інших користувачів у дискусію.

Зв'язківці – творчі, здатні мислити і незакомплексовані. Зазвичай вони вдаються до планування за допомогою e-mail і Facebook, збирають знижки в інтернеті й отримують усі переваги від розпродажів та акцій.

Розбірливі – інтелектуали, сповнені знань; вони дуже вибірково використовують ту інформацію, якою діляться. Користувачі, що належать до цього типу, швидше напишуть e-mail або приватне повідомлення, аніж оновлять статус або опублікують пост у соціальних мережах, розуміючи, що кожне, навіть видалене, повідомлення індексується.

Бажання наповнити корисною інформацією віртуальний простір поширюється навіть на згадувані вище онлайнві ігри. Усе, що робиться в межах гри “Друге життя”, робиться її резидентами, що дає можливість кожному з них відчуті себе творцем, який будує світ навколо себе, на власній території. Відкриваючи художню виставку, влаштовуючи концерт або презентуючи художній твір, гравці намагаються привнести щось своє у спільне існування.

Не остання роль у заповненні віртуального простору корисним контентом належить учасникам форумів. “Форумці” мають можливість поділитися власним досвідом переживання тієї чи іншої життєвої ситуації, що стає в пригоді тим, хто опинився у схожій ситуації. Численні форуми – це безмежжя зв'язків на основі інформаційного обміну та взаємодопомоги. На тематичних форумах користувач відчуває власну належність до групи людей зі схожими інтересами [1].

Використовуючи комп'ютерні технології, люди досягають гіперблизкості зі світом, долають дистантність у взаєминах з “незнайомими” іншими. Як вдало з цього приводу висловився у своєму романі Я. Вишневецький, “в Інтернеті все на відстані простягнутої долоні” (цит. за: [8, с. 112]). Такі характерні для віртуального середовища риси, як то опосередкована активність, анонімність та дистанційованість, розмивання меж віртуального і реального, обмежене сенсорне переживання, зрівнювання статусів, створюють у користувача ілюзію безпеки, відчуття більшої захищеності, спонукаючи тим самим до розкутої, щирої, природної поведінки, часом навіть надмірної відкритості (секстингу), що робить його уразливим, беззахисним перед тими, хто може цим скористатися. Отже, інтернет є публічним простором, у якому користувачі взаємодіють за зовсім іншими правилами. Як зазначає С. Бродбент, сфера інтимності розширюється шляхом її “демократизації”, набуваючи статусу публічності.

Перевіряючи повсякчас e-mail, тримаючи мобільний поруч, ми стаємо заручниками потреби постійно перебувати на зв'язку. Навіть плануючи відпочинок, цікавимося наявністю доступу до всесвітньої мережі, якістю wifi-покриття в обраному місці. Ми всюди натрапляємо на “месиджі”, що змушують нас задаватися питанням, чи дійсно наш “3D” розумний, чи відчуваємо ми кожен біт нашого смартфона, і, урешті-решт, переконуємося, що “its time to tab”.

Висновок. Отже, з появою і розвитком соціальних інтернет-сервісів користувачі віртуального простору отримали не лише безмежну комунікацію, а й можливість ефективно конструювати власне життя. Відчуття просторової та емоційної близькості один з одним, прагнення до природного, відвертого, щирого спілкування, яке допомагає розкритися, краще пізнати себе, привнести в це спілкування щось особисте, що могло б бути корисним та цікавим для інших, стає потужною платформою для самоздійснення особистості. Нові види практик мережевої комунікації, такі як спілкування в соціальних мережах, у мережевих онлайн-іграх та на форумах, ведення особистих щоденників, надають користувачам віртуальних мереж можливість вільного самовираження.

Література

1. Аскоченская А. Интернет: отношения будущего? / А. Аскоченская // Психология. – 2012. – № 74. – С. 76–78.
2. Бартолл А. Нам есть чем поделиться! [Електронний ресурс] / А. Бартолл. – Режим доступу : <http://deaddrops.com>
3. Белопольская В. Ориентиры кино / В. Белопольская // Психология. – 2009. – № 42. – С. 39.

4. Вишнеvский Я. Одиночество в сети: Роман / Я. Вишнеvский ; пер. с пол. Л. Цывьяна. – СПб. : Азбука-классика, 2006. – 400 с.
5. Международная маркетинговая компания ComScore [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://comscore.com>
6. Пішковцїй С. Психологія шерінгу, або Чому люди діляться контентом у соціальних мережах [Електронний ресурс] / С. Пішковцїй. – Режим доступу : blogoreader.org.ua/.../sharing-psychology/
7. Подопрїгора Ю. Соціальна сеть высвечивает личность подобно рентгену [Электронный ресурс] / Ю. Подопрїгора // Деловой квартал. – Красноярск, 2011. – № 14 (216). – Режим доступу : <http://www.dkvartal.ru>
8. Сент-Экзюперї А. де. Маленький принц / Антуан де Сент-Экзюперї; пер. с фр. Н. Галь. – М. : Эксмо, 2011. – 112 с.
9. Ухтомский А. А. Заслуженный собеседник: Этика. Религия. Наука / А. А. Ухтомский. – Рыбинск : Рыбинское подворье, 1997. – 576 с.
10. Чудова Н. В. Особенности образа Я “жителя” интернета / Н. В. Чудова // Психологический журнал. – 2002. – Т. 23, № 1. – С. 113–117.
11. Щербїно К. Блоги / К. Щербїно // Психология. – 2010. – № 45. – С. 29.
12. Юзефович Г. Зачем нам “Вторая жизнь?” / Г. Юзефович // Психология. – 2008. – № 32. – С. 136–143.
13. Юзефович Г. Козыри всемирной паутины / Г. Юзефович // Психология. – 2008. – № 28. – С. 123–128.
14. Якир М. Блог: новый вид психотерапии / М. Якир, И. Рузавина // Психология. – 2010. – № 52. – С. 86–92.

© Посохова В. В.

Т. О. Ларїна

ПРАКТИКИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКУ В ПРОЦЕСІ ЖИТТЕКОНСТРУЮВАННЯ

Статтю присвячено визначенню проблемних питань, пов'язаних із дослідженням ризику та практик його мінімізації. Показано, що в соціальному просторі ризиків на першому місці – питання щодо можливості керування ризиками. Так, необхідність турбуватися про безпеку власного життя актуалізує появу практики мінімізації ризику. Отже, у процесі життєконструювання в сучасному суспільстві функція пристосування до реальності відповідним чином реалізується в практиках мінімізації ризиків.

Ключові слова: ризик, практики мінімізації ризику, життєконструювання.

Статья посвящена определению проблемных вопросов, касающихся изучения риска и практик его минимизации. Показано, что в социальном пространстве рисков на первом плане – вопросы возможности управления рисками. Так, необходимость заботиться о безопасно-